
РЕШЕНИЕ

КАРАР

28.11.2024

д. Канаш

№39-218

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү турында нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында

«Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү турында» Россия Федерациясе Законының 2 һәм 11 статьяларына үзгәрешләр кертү хакында» 2024 елның 9 ноябреннән N 386-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә,

Югары Ослан муниципаль районы
Канаш авыл жирлеге Советы
карап итте:

1. Канаш авыл жирлеге Советының 2021 елның 10 сентябрәндә 11-70 номерлы карары белән расланган Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турындагы Нигезләмәгә түбәндәге үзгәрешләрне кертергә:

1.1. Нигезләмәнең 2 бүлегенәң сизгезенче абзацын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

"- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен мәңгелеккә хәрби частьларнең, хәрби һөнәри белем бирү оешмаларының һәм югары белем бирү хәрби белем бирү оешмаларының шәхси составы исемлекләренә, "Президент кадет училищесы", "Суворов хәрби училищесы", "Нахимов хәрби-диңгез училищесы", "кадет (диңгез кадет) хәрби корпусы" махсус атамалары булган гомуми белем бирү оешмаларының укучылар һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә," кадет мәктәбе", "кадет (диңгез кадет) корпусы", "Россия Федерациясендә мәгариф турында" 2012 елның 29 декабрәндә 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән Белем бирү эшчәнлеген гәмәлгә ашыручы федераль дөүләт органнары карамагындагы башка оешмаларның укучылары һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә "хәрби-музыка училищесы" махсус атамалы һөнәри белем бирү оешмаларының һәм" Россия Федерациясендә мәгариф турында " 2012 елның 29 декабрәндә 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән мактаулы исемлекләренә кертү . Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен укучыларның һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә мәңгелеккә кертү, аларның истәлеген мәңгеләштерүгә юнәлдерелгән

ритуаллар үткөрү тәртибе тиешле белем бирү оешмалары карамагында булган "Россия Федерациясендә мөгариф турында" 2012 елның 29 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән федераль дәүләт органнары тарафыннан билгеләнә;"

2. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турындагы Нигезләмәнең текстын яңа редакциядә расларга (1 нче кушымта)

3. Әлеге карарны Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталында урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен Югары Ослан муниципаль районы Канаш авыл жирлеге Советының социаль-мәдәни мәсьәләләр, законлылык һәм хокук тәртибе буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Совет рәисе,
ТР Югары Ослан муниципаль районының
Канаш авыл жирлеге башлыгы

Н.Н.Вальков

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль
районы Канаш авыл
жирлеге Советының
2024 елның 28 ноябрэннэн
39 - 218 номерлы карарына
1нче кушымта

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл
жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү турында
НИГЕЗЛӘМӘ

1. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү

Хәтер мәңгеләштерелергә тиеш:

- хәрби хәрәкәтләр барышында, башка хәрби бурычларны үтәгәндә яисә Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә һәлак булганнарны;
- башка дәүләтләр территорияләрендә хәрби бурычын үтәгәндә һәлак булганнар;
- Ватанны саклаганда яралардан, контузияләрдән, имгәнүләрдән яисә авырулардан, күрсәтелгән нәтижеләргә килү вакытына бәйсез рәвештә, шулай ук хәрби хәрәкәтләр барышында хәбәрсез югалган башка хәрби бурычларны үтәгәндә яисә хезмәт бурычларын үтәгәндә;
- әсирлектә һәлак булучылар, анда килеп туган сугыш везгыяте нәтижәсендә һәлак булучылар, әмма Ватанына хыянәт итмәгән намусларын һәм сыйфатларын югалтмаганнар.

Россияне саклаганда һәлак булган чит ил гражданнына да искә алу бирелә.

2. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү рәвешләре

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерүнең төп формалары түбәндәгеләр:

- хәрби каберләргә саклау һәм төзекләндерү, Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмүнең башка урыннарын булдыру, саклау һәм төзекләндерү, кабер ташлары, һәйкәлләр, стелла,obeliskлар, башка мемориаль корылмалар һәм һәлак булганнарны мәңгеләштерүче объектлар урнаштыру;
- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның батырлыклары белән тарихи яктан бәйле аерым территорияләргә саклау һәм төзекләндерү;
- Ватанны саклаганда билгесез хәрби каберлекләргә һәм файдаланылмаган калдыкларны ачыклауға, һәлак булганнарның һәм хәбәрсез югалганнарның исемнәрен урнаштыруға, аларның исемнәрен һәм алар турында хәтер китапларына һәм тиешле мәгълүмат системаларына кертүгә юнәлдерелгән эзләнү эше;
- истәлекле билгеләрнең хәрби хәрәкәтләргә урыннарында мемориаль музейлар һәм корылмалар төзү;

– массакүләм мәгълүмат чараларында һәм "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация чөлтөрөндө Ватанны саклаганда һәлак булучылар турындагы материалларны бастырып чыгару, аларның батырлыкларына багышланган сәнгать һәм әдәбият әсәрләрен булдыру, күргәзмәләр оештыру;

– Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен урамнарға һәм мәйданнарға, географик объектларға, оешмаларға, шул исәптән мәгариф оешмаларына, учреждениеләргә, хәрби частыларға һәм берләшмәләргә, корабларға һәм судноларға бирү;

– Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләккә хәрби частыларнең, хәрби һөнәри белем бирү оешмаларының һәм югары белем бирү хәрби белем бирү оешмаларының шәхси составы исемлекләренә, "Президент кадет училищесы", "Суворов хәрби училищесы", "Нахимов хәрби-диңгез училищесы", "кадет (диңгез кадет) хәрби корпусы" махсус атамалары булган гомуми белем бирү оешмаларының укучылар һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә, "кадет мәктәбе", "кадет (диңгез кадет) корпусы", "Россия Федерациясендә мәгариф турында" 2012 елның 29 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән Белем бирү эшчәнлеген гәмәлгә ашыручы федераль дөүләт органнары карамагындагы башка оешмаларның укучылары һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә "хәрби-музыка училищесы" махсус атамалы һөнәри белем бирү оешмаларының һәм "Россия Федерациясендә мәгариф турында" 2012 елның 29 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән мактаулы исемлекләренә кертү. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен укучыларның һәм кадрлар составының мактаулы исемлекләренә мәңгеләккә кертү, аларның истәлеген мәңгеләштерүгә юнәлдерелгән ритуаллар үткөрү тәртибе тиешле белем бирү оешмалары карамагында булган "Россия Федерациясендә мәгариф турында" 2012 елның 29 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законның 81 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән федераль дөүләт органнары тарафыннан билгеләнә;

– Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләштерүче истәлекле даталарны билгеләү.

Дөүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, ижтимагый-дөүләт берләшмәләре, ижтимагый берләшмәләр карары буенча Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча башка чаралар да гәмәлгә ашырылырга мөмкин

3. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның жирләнүе

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның кабер ташлары, һәйкәлләр, стеллалар,obeliskлар, чикләү элементлары һәм башка мемориаль корылмалар белән жирләнүе, һәм объектлар хәрби күмүләр булып тора.

Аларга түбәндәгеләр керә: гомуми зиратлардагы аерым хәрби участкалар, гомуми зиратлардагы һәм зиратлардан тыш туганнар һәм шәхси каберләр, колумбарийлар һәм һәлак булганнарның көле салынган урналар.

4. Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) тәртибе

Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) федераль кануннар таләпләре нигезендә гәмәлгә ашырыла.

5. Хәрби каберлекләрне дәүләт исәбенә алу, тоту һәм төзекләндерү

Хәрби каберлекләр дәүләт исәбенә алынырга тиеш. Югары Ослан районының Канаш авыл җирлегенә территориясендә аларны исәпкә алу Канаш авыл җирлегенә Башкарма комитеты тарафыннан алып барыла. һәр хәрби каберлеккә мемориаль билге куела һәм паспорт төзелә.

Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл җирлегенә территориясендә Хәрби каберлекләрне карап тоту өчен җаваплылык Канаш авыл җирлегенә Башкарма комитетына йөкләнә.

6. Хәрби каберлекләр сакланышын тәэмин итү.

Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарлар) дип танылган Хәрби каберлекләрнең сакланышын тәэмин итү максатларында, алар урнашкан урыннарда мәдәни мирас объектларын саклау зоналары Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

Җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре Хәрби каберлекләрнең сакланышын тәэмин итү кирәклеген исәпкә алып эшләнә һәм үзгәртелә.

Сугыш җирләренә зарар китерергә мөмкин булган төзелеш, жир, юл һәм башка эшләр Канаш авыл җирлегенә Башкарма комитеты белән килештерелгәннән соң гына башкарыла.

Гражданныр һәм юридик затлар хокук ияләре булган җир кишәрлекләрендәге хәрби каберлекләрнең сакланышы өчен җаваплы.

Җир кишәрлекләрендә (җир кишәрлекләре өлешендә) сөяк калдыклары һәм (яисә) кабер ташлары, һәйкәлләр, стелла,obelisks, башка мемориаль корылмалар һәм объектлар, аларның өлешләрен ачыкланган очракта (алга таба - иске күмү), гражданныр һәм (яисә) юридик затлар, әлегә җир кишәрлекләре (җир кишәрлекләре өлешләре) булган булсалар, яки гражданнырга һәм (яисә) юридик затларга карамаган җир кишәрлекләрендә иске күмүләрен ачыклаган затлар бу хакта Канаш авыл җирлегенә эчке эшләр органнары һәм (яисә) башкарма комитеты ачыкланган көннән алып өч эш көн эчендә хәбәр итәргә тиеш.

Табылган сөяк калдыклары Ватанны саклаганда күмелмәгән мәетләргә тап булган яки билгесез хәрби каберлекләр ачыкланган очракта, Канаш авыл җирлегенә Башкарма комитеты Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органына Ватанны саклаганда яисә билгесез хәрби каберлекләрне шул расланган көннән алып өч эш көн эчендә һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын ачыклау турында хәбәр итә.

Ватанны саклаганда һәлак булган күмелмәгән калдыклар табылу турында хәбәрнамә алган көннән алып ун эш көннән дә соңга калмыйча Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы аларны күмү турында карар кабул итә. Әгәр Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыклары гражданныр һәм (яисә) юридик затлар хокукка ия булган җир кишәрлекләрендә (җир кишәрлекләренә өлешләре) табылган булса, Татарстан Республикасы дәүләт

хакимиятенең вәкаләтле органы аларны күчерү һәм алга таба күмү турында карар кабул итә.

Билгесез хәрби каберлекләр ачыклану турында хәбәрнамә алган көннән алып ун эш көненнән дә соңга калмыйча, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте вәкаләтле органы билгесез хәрби каберлекләр , шул исәптән билгесез хәрби каберлекләрне гражданныр һәм (яисә) юридик затлар карамагындагы жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләренең өләшләре) барлығы ачыкланган очракта, күчерү турында карар кабул итә. Билгесез хәрби каберлекләр гражданнырга һәм (яисә) юридик затларга карамаган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләренең өләшләре) табылган очракта, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы аларны ачыклаган урында билгесез хәрби каберлекләрне саклау турында карар кабул итәргә мөмкин. Мондый карарны кабул иткәндә Канаш авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан "Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законның 5 статьясында каралган кирәкле чаралар күрелә.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын күмү чаралары, аларны күчерү чараларын да кертәп, әлегә статьяның жиденче һәм сигезенче өләшләрендә каралган билгесез хәрби каберлекләр чараларын да кертәп, Россия Федерациясә субъекты дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан Ватанны саклаганда яисә билгесез хәрби каберлекләрне ачыклау турында хәбәр алынган көннән алып алты айдан да артмаган срукта уздырыла.

Табылган корал, документлар һәм һәлак булганнарның башка мөлкәтләре аларны өйрәнү, экспертиза уздыру һәм исәпкә алу өчен аларны ачыклау урыны буенча хәрби идарә органнарына тапшырыла. Шул ук вакытта һәлак булганнарның документлары, шәхси әйберләре һәм бүләкләре аларның туганнарына яки музейларга тапшырыла, ату коралы эчке эшләр органнарына тапшырыла. Атыш коралы һәм кораллануның башка чаралары, аларны хәрби куллануны булдырмый торган хәлгә китергәннән соң, музейларга экспонирование өчен тапшырыла ала.

Шартлау куркынычы булган предметларны ачыклау турында кичекмәстән хәрби идарә органнарына хәбәр ителә, алар билгеләнгән тәртиптә аларны зарарсызландыру яки юкка чыгару буенча чаралар күрә. Шартлау куркынычы булган предметларның үз инициативасы тәртибәндә аларны табу һәм аларны транспортировкалау тыела.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның калдыкларын эксгумацияләү чаралары Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан тәэмин ителә.

Хәрби каберлекләренең сакланышын Канаш авыл жирлегенең Башкарма комитеты тәэмин итә

Ватанны саклаганда һәм билгесез хәрби каберлекләрдә һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларының сакланышын тәэмин итү "Ватанны саклаганда һәлак

булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законнда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Хәрби каберлекләрне торгызу

Яраксыз хәлгә килгән хәрби каберлекләр, мемориаль корылмалар һәм Ватанны саклаганда һәлак булганнар истәлеген мәңгеләштерүче объектлар Канаш авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан торгызылырга тиеш.

Хәрби каберләрне зарарлауда гаепле гражданныр яки юридик затлар аларны торгызырга тиеш.

8. Эзләү эшен оештыру

Билгесез хәрби каберләрне һәм күмелмәгән калдыкларны ачыклау, һәлак булганнарның яки хәбәрсез югалганнарның исемнәрен билгеләү максатларында эзләү эше алып барыла. Ул мондый эшене башкарырга вәкаләтле иҗтимагый берләшмәләр тарафыннан оештырыла һәм үткәрелә.

Хәрби хәрәкәтләр алып барылган урыннарда эзләү эшләре алып бару, шулай ук үз инициатива тәртибәндә хәрби күмүләрне ачу тыела.

Һәлак булганнарны күмү өлешендә эзләү эшен уздыру тәртибе Башкарма комитет тарафыннан үз компетенциясе чикләрендә гамәлдәге законнар нигезендә билгеләнә.

9. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү эшен гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органнарының һәм җирле үзидарә органнарының вәкаләтләре

Югары Ослан районының хәрби комиссариаты:

– Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда Ватанны саклаганда һәлак булганнарның калдыкларын күмү (яңадан күмү) эшендә катнаша;

– һәлак булганнарның калдыкларын эзләү эшен үткәрүдә, күмүдә (яңадан күмүдә) һәм хәрби каберлекләрне төзекләндерүдә иҗтимагый берләшмәләргә практик ярдәм күрсәтә;

– Эзләү эше барышында табылган коралларны, хәрби техниканы һәм башка матди чараларны документаль кабул итә, аларны өйрәнүне, исәпкә алуны һәм алга таба куллану предметына экспертиза уздыра;

– һәлак булучылар һәм хәбәрсез югалганнар турында белешмәләр билгеләү буенча эш алып бара;

– Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл җирлеге Хәтер китабын бастыру өчен материаллар әзерләүдә ярдәм күрсәтә.

РФ Эчке эшләр Министрлыгының «Югары Ослан» муниципальара бүлеге:

– эзләү эшен башкарганда җәмәгать тәртибен тәэмин итә;

– эзләнү эше барышында табылган ату коралын кабул итә һәм саклай;

– эчке гаскәрләрнең һәлак булган хәрби хезмәткәрләренең, эчке эшләр органнарының рядовой һәм җитәкчелек составы затларының исәбен алып бара;

– хәбәрсез югалганнар турында белешмәләр урнаштыруда катнаша;

– Хәтер китабын бастыру тәртибен билгели.

"Волжская новь" газетасы редакциясе.

– Канаш авыл җирлеге Хәтер китабын бастыру өчен полиграфия базасын тәэмин итә;

– Ватанны саклаучылар турында материалларны хәбәрсез югалган һәлак булганнарны эзләү турында масса күләм мәгълүмат чараларында даими хәбәрләр бастыра.

Канаш авыл җирлеге Башкарма комитеты:

– Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерә торган хәрби каберлекләренә, мемориаль корылмаларны һәм объектларны тәртиптә тоту һәм төзекләндерү чараларын, шулай ук Россия Федерациясе территориясендә чит ил хәрбиләренең каберлекләрен карау буенча Хөкүмәтара килешүләренә гамәлгә ашыру эшләрен гамәлгә ашыралар;

– яңа хәрби каберлекләр өчен майданнар резервын тәзиләр;

– Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы белән хәрби каберлекләрдән тыш урнашкан һәм Мәңгелек ут яисә Хәтер уты булган мемориаль корылмаларны үзәкләштерелгән исәпкә алуны оештыру максатларында үзара эшчәнлекне гамәлгә ашыралар.

11. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның хәтерен мәңгеләштерү гамәлләрен финанс һәм матди-техника тәэмин итү

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү, шул исәптән Ватанны саклаучыларның батырлыкларына тарихи яктан бөйле аерым территорияләренә һәм объектларны урнаштыру, шулай ук күргәзмәләр һәм башка чаралар оештыру чыгымнары Канаш авыл җирлеге Башкарма комитеты компетенциясе, шулай ук юридик һәм физик затларның ирекле кертемнәре һәм иганәләре нигезендә җирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү чараларын матди-техника яктан тәэмин итү тәртибе Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл җирлеге Советы карары белән билгеләнә.

12. Әлеге Нигезләмәне бозган өчен җаваплылык

Хәрби каберлекләрдәр, шулай ук һәйкәлләр һәм башка мемориаль корылмалар һәм Ватанны саклаганда һәлак булганнарның мәңгеләштерүче объектлар Югары Ослан муниципаль районының Канаш авыл җирлеге Башкарма комитеты тарафыннан саклана.

Әлеге Нигезләмәне бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы булалар.

Совет рәйсе,
ТР Югары Ослан муниципаль районының
Канаш авыл җирлеген башлыгы

Н.Н.Вальков